

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 24 febr. 1887, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 117 § i skiftesstadgan den 9 november 1866.

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnda kammare af herr *J. F. Carlsson* afgifven motion (n:o 140), så lydande:

»Enligt 117 § i stadgan om skiftesverket i riket att första domstol i skiftesmål å landet är egodelningsrätt i hvarje härad eller tingslag, hvilken rätt består af, utom domaren i orten såsom ordförande, tre i landthushållning kunniga inom häradet eller tingslaget boende bofaste män, hvilka väljas inför häradsrätten genom socknefullmäktige efter förmedlade hemmantalet. För de sålunda vederbörligen invalde ledamöter finnes icke någon bestämd tid, för hvilken de inväljas, utan kan en ledamot, om han så önskar, bibehålla denna sin befattning, så länge han för godt finner, i en rätt, till hvars afgörande hänskjutits så viktiga frågor som enligt ofvan åberopade stadga skola afgöras af egodelningsrätt, och som det vanligtvis i regel förekommer, att invald ledamot i egodelningsrätt bibehåller denna sin befattning så länge han lefver eller ålderdomssvagheter nödga honom att afstå dermed, kan genom ett sådant förhållande ett mindre gynnsamt val leda till skada för månget skifteslag. Ett längre utöfvande af befattningen är visserligen icke att klandra, då valet utfallit på dertill lämplig person, ty under ett längre deltagande bör mera insigt vinnas i dithörande frågor, men att en person, som jag förut antydt såsom olämplig för befattningen, skall enligt nu gällande stadganden på obestämd tid bibehållas dervid, anser jag olämpligt. Jag vill därför föreslå, att val af ledamot i egodelningsrätt bestämmes för viss

tid, såsom stadgadt är om val till nämndemän, hvilkas uppdrag närmast kan hänföras till ledamot af egodelningsrätt. Att en sådan ändring af stadgandet om val af ledamot i egodelningsrätt icke skulle utesluta sådana personer, som befunnits lämpliga för befattningen, visar oss den nu under många år tillämpade författning om nämndemansval, då det vanligtvis förekommit, att den som ansetts lämplig dertill fått emottaga återval; men deremot skulle den fördelen vinnas, att, vid de fall då ett val befunnits mindre lyckosamt, man inom en bestämd tid kunde hoppas att bättre vinna målet, och såsom ytterligare skäl för den föreslagna förändringen vågar jag åberopa den omständigheten, att af mig i samma sak väckta motioner vid 1883 och 1884 års riksdagar af Andra Kammaren bifallits, och såmedelst gifvit tillkänna önskvärdheten af en förändring i förevarande fall. På grund häraf vågar jag föreslå att § 117 af förenämnda stadga måtte erhålla följande lydelse:

Första domstol i skiftesmål å landet är egodelningsrätt i hvarje härad eller tingslag, ordinarie domaren i orten är deri ordförande, derest icke vid hans förfall, efter hvad särskildt stadgadt är, annorlunda af vederbörande hofrätt förordnas, eller Kongl. Maj:t, på invånarnes gjorda anhållan eller eljest förekomna anledningar, för större eller mindre distrikt skulle i nåder finna godt att särskild person dertill utse; ledamöterna i rätten utgöras af tre i landthushållning kunnige, inom häradet eller tingslaget boende bofaste män, hvilka på föranstaltande af domaren i orten inför häradsrätten genom socknefullmäktige efter förmedlade hemmantalet utväljas för en tid af sex år; afgående ledamot kan åter inväljas.

Uppstår laga förfall för ledamot, kalle ordföranden ojäfvig god man i dess ställe o. s. v.»

Det af motionären nu framställda förslaget har redan vid flera föregående tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning, senast år 1884. Det behandlades då af lagutskottet i sammanhang med ett af annan motionär väckt förslag om sådan ändring af 19 § skiftesstadgan, att de i nämnda § omförmälde gode män skulle väljas för en tid af sex år. I sitt öfver båda förslagen afgifna utlåtande (n:o 13) hemställde utskottet om antagande af en förordning angående ändrad lydelse af 19 och 117 §§ skiftesstadgan i enlighet med motionärernas förslag. Hvad utskottet sålunda hemställt i fråga om 19 § godkändes af båda kamrarne, hvaremot kamrarne i afseende å 117 § stannade i olika beslut, så att frågan om

ändring af sistnämnda § för den gången förföll. Med skrifvelse den 15 mars 1884 öfverlemnades den af Riksdagen antagna förordningen om ändrad lydelse af 19 § till Kongl. Maj:t, som den 5 juli samma år utfärdade författning i ämnet.

Laguskottet vidhåller i den nu föreliggande frågan sin vid 1884 års riksdag derom uttalade åsigt. Då egodelningsrättens ledamöter hafva att deltaga i afgörandet af många magtpåliggande ärenden, för hvilkas rätta bedömande erfordras ej blott erfarenhet, utan ock åtskilliga andra egenskaper, synes det, såsom ock motionären erinrat, vara af stor vigt att ett vid val till denna befattning begånget misstag i fråga om en persons lämplighet därför må kunna rättas, och att en person, hvilken efter sitt inväljande blifvit genom hög ålder eller andra förhållanden för uppdraget mindre lämplig, icke kan komma att för obestämd tid kvarstå såsom ledamot af egodelningsrätt. Den nu gällande bestämmelsen, hvarigenom sist antydda förhållande möjliggöres, står ock, såsom vid ett föregående tillfälle blifvit anmärkt, i strid mot sjelfva den grund, folkets förtroende, hvarpå institutionen af folkvalda ledamöter i rätten hvilat.

De förrättningar, i hvilka de i 19 § skiftesstadgan omförmälda gode män hafva att deltaga, och de ärenden, som handläggas af egodelningsrätt, synas för öfrigt stå i så nära samband med hvarandra och ställa så likartade fordringar på egenskaperna hos de personer, hvilka dermed skola taga befattning, att det icke är lämpligt, att olika bestämmelser gälla i fråga om val till gode män och till ledamöter i egodelningsrätt. Då nu genom ofvan anförda förordning af den 5 juli 1884 är stadgadt, att gode män utses för en tid af sex år, lärer följdriktigheten fordra, att samma föreskrift jemväl meddelas för val af egodelningsrättsledamöter.

Af ofvan anförda grunder får utskottet hemställa,
att Riksdagen ville, med bifall till motionen, för sin del antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af 117 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Häriigenom förordnas, att 117 § i förnyade nådiga stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Första domstol i skiftes mål å landet är egodelningsrätt i hvarje härad eller tingslag. Ordinarie domaren i orten är deri ordförande, derest icke, vid hans förfall, efter hvad särskildt stadgadt är, annorlunda af vederbörande hofrätt förordnas, eller Kongl. Maj:t på invånarnes gjorda anhållan eller eljest förekomna anledningar, för större eller mindre distrikt, skulle i nåder finna godt att särskild person dertill utse. Ledamöterna i rätten utgöras af tre i landthushållning kunnige, inom häradet eller tingslaget boende, bofaste män, hvilka på föranstaltande af domaren i orten, inför häradsrätten, genom socknefullmäktige, efter förmedlade hemmantalet utväljas för en tid af sex år. Afgående ledamot kan återväljas. Uppstår laga förfall för ledamot, kalle ordföranden ojäfvig god man i dess ställe. De inom socknarne i häradet eller tingslaget valde gode män kunna ock till ledamöter i egodelningsrätten utses; dock få de icke såsom domaren handlägga skiftes mål, dervid de som gode män biträdt.

Ledamot i egodelningsrätt skall, innan han i rätten inträder, domareed aflägga, der han ej den ed förut svurit.

Stockholm den 24 februari 1887.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation

af herr *Lindahl*.

Herr *G. H. Stråle* har begärt få här antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
